

Gosztonyi Ferenc

NÉHÁNY SZÓ WILDE JÁNOS EGYETEMI PÁLYAMŰVE ELÉ

Wilde János 1909 és 1914 között volt a Budapesti Királyi Magyar Tudományegyetem beiratkozott hallgatója.¹ 1915-től járt a bécsi egyetemre, 1918-ban doktorált Max Dvořáknál. Wilde valószínűleg a művészettörténet budapesti egyetemi tanára, Pasteiner Gyula miatt nem doktorált Budapesten. Erre utalhat az *Enigma* 83. számában megjelentetett források egyike is. Wilde egy 1915. októberi levelében, többek között, friss bécsi ismeretségeiről számolt be nővérének. A levélben található egy homályos utalás korábbi, budapesti nehézségeire is: „A már említettek mellé került még egy jó ember, dr. Matějček, a Zentralkommission tisztviselője és Dvořak kedvence, egy végtelenül okos és kedves cseh fiú, aki ugyanolyan előzmények után került a prágai cseh egyetemről Bécsbe, mint én...”² Egyelőre, további források híján, megválaszolhatatlan a kérdés, hogy pontosan mit is jelentenek az „ugyanolyan előzmények”. Mindenesetre Matějček valóban prágai professzora, Karel Chytil miatt nem doktorálhatott Prágában, ezután lett Bécsben Dvořak tanítványa.³ A Pasteiner-Wilde egyetemi kapcsolatáról viszont semmi közelebbi nem tudható (esetleg a budapesti és londoni Wilde-hagyatékok szolgálhatnak még újabb dokumentumokkal). Ezért csak néhány lehetséges okra utalok. Feltűnő, hogy Wilde, még egyetemi doktorátusa (vagyis a diploma) előtt milyen szívélyes kapcsolatot ápol a Szépművészeti Múzeum egykor Pasteinernél doktorált, de tőle eltávolodó munkatársaival, Hoffmann Edithtel, illetve az egykori professzorával ádáz ellenségeskedésbe torkolló konfliktusban élő Meller Simonnal.⁴ Wilde továbbá még budapesti egyetemi éveit alatt részt vett a Pasteinerrel ugyancsak feszült viszonyban lévő egyetemi tanár,

¹ A *Budapesti Királyi Magyar Tudományegyetem Almanachjában* közölt beiratkozott hallgatók névsorában az 1910–1911, 1–2. félévben, az 1911–1912, 2. félévben, az 1912–1913, 1–2. félévben, illetve az 1913–1914, 1. félévben szerepel a neve. Az általam használt példányban az 1914–1915-ös tanévhez nem közöltek névsort.

² Wilde János – Wilde Margitnak, Bécs, 1915. október 24. Közreadja Bardoly István, Markója Csilla. *Enigma*, 21. 2015. no. 83. 102–103.

³ Vö.: Pavel Kodera: Antonín Matějček: 110. výročí narození. Akademický bulletin, 1999/05 (<http://abicko.avcr.cz/archiv/1999/5/obsah/antonin-matejcek-110-vyroci-narozeni.html>) Utolsó letöltés: 2016. szeptember 13.

⁴ Válogatás levelezésükből: Éber László és Hoffmann Edith levelei Wilde Jánosnak, illetve Meller Simon és Petrovics Elek levelei Wilde Jánosnak. Közreadja: Bardoly István, Markója Csilla. *Enigma*, 21. 2015 no. 84. 30–44., 49–68. A Pasteiner-Meller-konfliktushoz: Gosztonyi Ferenc: A Pasteiner-tanszék vége. *Művészettörténeti Értesítő*, 63. 2014. 67–93.

Beöthy Zsolt gyűjteményének kiadásában is.⁵ S ha még ez sem volna elég: nehéz elképzelni, hogy Pasteiner helyeselte és nem tartotta volna elhamarkodottnak az egyetemi hallgató vállalkozását Adolf Hildebrand *Das Problem der Form in der bildenden Kunst* (1893) című könyvének lefordítására.⁶

Kapcsolatuk jobban is alakulhatott volna. Az egyetem évről évre tudomány-szakonkénti bontásban jutalomdíjakat hirdetett a hallgatóknak. Az 1911. március 31-ei határidővel meghirdetett művészettörténeti pályatétel volt „A freskó szerepe az olasz festészet fejlődésében”. A megnyerhető jutalom pedig 100 korona „a székesfővárosi jubiláris alapból”.⁷ Az eredményt és a beérkezett egyetlen pályamunka bírálata-t *A Budapesti Királyi Magyar Tudományegyetem újjáalakulásának CXXXI. évfordulója alkalmából 1911. évi május hó 13-án tartott ünnep* című kiadvány közölte. Ebből kiderült, hogy az egyedüli pályázó, az „Erőtelmes, gyors férfiak művészete. Michelangelo” jeligéjű tanulmány szerzője, az eredményt kihirdető, és a „J”-vel kezdődő keresztnevek dzsungelében kicsit megkavarodott orvoskari dékán közlése szerint: „Wilde Jenő II. éves bölcsészhallgató” volt.⁸

A dolgozat pályázatra benyújtott, kézzel írott, bekötött tisztazata – természetesen a szerző neve nélkül, csak a jeligével a borítón – az ELTE Művészettörténeti Intézetének könyvtárában található (ltsz.: 5988). Ezen példány bevezető fejezete olvasható az alábbiakban. A pályamunka kéziratelőzménye a Szépművészeti Múzeum könyvtárában a Wilde-hagyatéki anyag része.⁹

A témát Pasteiner jelölte ki és a dolgozatot is ő bírálta. A pályaműről pozitívan nyilatkozott: „A pályamunka nem egészen meríti ki a kitűzött tárgyat, gondolatmenete sem egészen kifogástalan, nem mindent tesz a maga helyére, amiből szakadozottság származik. De viszont, amit mond, az dologilag kifogástalan, érdemi hibák nem fordulnak elő, ami kellő tájékozottságra vall. Ismerete, olvasottsága elegendő. Hibája inkább az, hogy ismereteit nem aknázza ki kellőképpen. A feldolgozásban mutatkozó csekélyebb járatosságot ellensúlyozzák tárgyi ismeretei.” Majd összefoglalva: „A dolgozat egészében reménnyel kecsegtet, hogy szerzője idővel kifogástalanabb eredményt fog felmutatni, ezért buzdításul és szorgalmának jutalmául a díj kiadását javaslom.” Wilde másik bírálója, Hampel József nem írt külön bírálatot, csak egyértelműt jelezte.¹⁰

⁵ Körber Ágnes: Aki megröngtenezte Giorgionét. Wilde János (1891–1970). *Enigma*, 21. 2015. no. 83, 5.

⁶ Adolf Hildebrand: *A forma problémája a képzőművészetben*. Wilde János fordítása. Budapest, 1910. (Modern Könyvtár, 15.) Hildebrand könyve egyike volt, természetesen a német eredeti változatában, a Pasteiner által kijelölt, minden egyetemi hallgatója számára kötelező olvasmányoknak.

⁷ *A Budapesti Királyi Magyar Tudományegyetem Tanrendje az MDCCCCX–MDCCCCXI. tanév első-második felére*. Budapest, 1910. 97.

⁸ *A Budapesti Királyi Magyar Tudományegyetem újjáalakulásának CXXXI. évfordulója alkalmából 1911. évi május hó 13-án tartott ünnep*. Budapest, 1911. 72.

⁹ A Szépművészeti Múzeum könyvtárának kéziratáról, azt teljes joggal a budapesti egyetemi évekhez kötve: Körber 2015. i. m. 10. Köszönöm Illés Eszternek, hogy a könyvtári Wilde-anyagot átnézhettem.

¹⁰ Pasteiner Gyula–Hampel József: Jelentés a művészettörténetből hirdetett pályázat eredményéről

Wildét a budapesti egyetemhez kapcsoló szálak egyik utolsója lehetett az a szintén a Szépművészeti Múzeum könyvtárában őrzött lista, amely – jóllehet kicsit bizarr módon, a szerzők nevének feltüntetése nélkül – Pasteiner 1875-ös habilitációs dolgozatával kezdve, a Pasteiner-tanszéken 1914-ig megvédett doktori értekezések címét tartalmazza németre fordítva. A lista talán épp Dvořak tájékoztatására készült.